

De waarheid maakt vrij

Groningen, 17 maart 2010

Beste broeders en zusters,

De afgelopen weken zijn wij geconfronteerd met een zeer donkere bladzijde uit onze kerkelijke geschiedenis. Na een publicatie in het NRC Handelsblad over seksueel misbruik van minderjarigen, met name in kerkelijke internaten, kwam er een stroom van reacties los. Vele honderden mensen zeggen als kind in internaten misbruikt te zijn. De meeste meldingen hebben betrekking op misbruik tussen 1950 en 1975. Het nieuws heeft velen buiten én binnen de Kerk sterk geraakt. Mensen voelen boosheid en verwarring. Kinderen die juist bij paters, andere priesters en religieuzen veilig zouden moeten zijn, blijken in hun integriteit te zijn aangetast. Dit roept diepe gevoelens van plaatsvervangende schaamte op.

Ook de Nederlandse bisschoppen delen in deze gevoelens. Tijdens hun vergadering van 9 maart hebben zij, in nauw overleg met de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR), besloten tot een open en onafhankelijk onderzoek. Wij moeten niet bang zijn voor de waarheid. Integendeel, de waarheid maakt vrij. In deze kwestie moet de onderste steen boven komen. De bisschoppen hebben mij gevraagd voor het dossier seksueel misbruik referent en woordvoerder te zijn. Ik ervaar dat als een grote verantwoordelijkheid, die ik in het belang van deze zaak graag op mij neem.

Ik ben blij dat oud –minister Deetman bereid is om als informateur van de onderzoekscommissie op te treden. Hij hoopt eind april een sterke commissie te hebben gevormd en goede onderzoeksvragen te hebben geformuleerd. Ik reken op een gedegen historisch, sociologisch en juridisch onderzoek. Zo kan de aard en de omvang van het misbruik in kaart worden gebracht. Zo kan ook duidelijk worden hoe priesters, paters en andere religieuzen daders konden worden. Tevens moet er recht worden gedaan aan de slachtoffers. Het is zeer begrijpelijk dat zij hun verhaal kwijt willen en erkenning zoeken. De onderzoekscommissie zal de bisschoppen en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) adviezen geven om de slachtoffers verder recht te doen en de daders zo mogelijk te straffen. Tenslotte zal de commissie onze geloofsgemeenschap helpen om misbruik vandaag en morgen te voorkomen. In onze Kerk moet de waardigheid en integriteit van kinderen én volwassenen volstrekt veilig zijn. Misbruik binnen de Kerk is volstrekt ontoelaatbaar. Op dit gebied is geen enkele grensoverschrijding te tolereren.

Uit onze parochies krijg ik meerdere signalen. Veel parochianen zijn verdrietig. Het nieuws over seksueel misbruik zien zij in een reeks van negatief nieuws over de Kerk. Het maakt sommigen onzeker en heeft op anderen een demotiverend effect. Er zijn zelfs gelovigen die zich oprecht afvragen of zij nog wel bij onze geloofsgemeenschap willen horen.

Maar ik hoor uit de parochies ook andere geluiden. Er zijn gelovigen die zich ergeren aan de eenzijdige aandacht in de media, alsof seksueel misbruik alleen binnen onze Kerk heeft plaats gevonden en plaats vindt. Ik kan deze reactie goed begrijpen maar acht ze op dit moment weinig gelukkig. Helaas vindt er overal in de samenleving misbruik plaats. In de wereld van de sport, de gezondheidszorg, het onderwijs en, niet in de laatste plaats, in het gezin. Een goed totaaloverzicht plaatst het misbruik binnen de Kerk in verleden en heden in het juiste perspectief. Toch meen ik dat wij als katholieken op dit moment vooral eerlijk naar ons zelf moeten kijken. Het vuil in de straat van een ander maakt onze straat immers niet minder vuil. De onderzoekscommissie zal de aard en de omvang van het vuil moeten vaststellen. Een grondige zuivering is de enige vruchtbare reactie.

Het schip van de Kerk bevindt zich door het nieuws over seksueel misbruik in zwaar weer. Wij weten echter dat zij in haar tweeduizendjarige geschiedenis meerdere crises heeft doorstaan. Wij mogen vertrouwen dat wij ook door deze crisis zullen komen. Juist door een open en transparante houding tonen wij dat de geloofsgemeenschap bereid is tot zuivering. Niet voor niets spreekt het Tweede Vaticaanse Concilie over de noodzaak van een voortdurende zuivering van de Kerk. Zo kan de huidige crisis uiteindelijk heilzaam zijn voor de toekomst.

Wij leven in de Veertigdagentijd en concentreren ons op het lijden en sterven van Christus. De machten van het kwaad in deze wereld brachten Hem aan het kruis. Nog steeds staat het kruis in het leven van talloze mensen centraal. Ik denk vandaag allereerst aan de slachtoffers van seksueel misbruik maar ook aan vele anderen. Talloze trouwe gelovigen voelen de pijn van het misbruik in hun eigen lijf. Maar wij geloven dat het kruis niet het laatste woord heeft. Het licht van de Paasmorgen schenkt ons een nieuw perspectief. De Verrezen Heer is in ons midden en draagt het verdriet en de pijn met ons mee. In dat gelovig vertrouwen kunnen wij in onze geloofsgemeenschappen de navolging van Christus gestalte blijven geven.

+ Gerard de Korte
bisschop van Groningen-Leeuwarden